

OTROCI KRIZE - OTROCI BREZPOSELNIH

Günther Ludwig, Kinder der Krise - Kinder von Arbeitslosen,
Theorie und Praxis der sozialen Arbeit, 1988, 9, 333-339

Učinki brezposelnosti na brezposelne same so v svetovni literaturi sorazmerno dobro obdelani, le malo pozornosti pa je bilo deležno vprašanje, kako brezposelnost staršev vpliva na njihove otroke. Zato je organizacija delavskega skrbstva v ZR Nemčiji (Bundesverband der Arbeiterwohlfahrt) posvetila enega svojih zasedanj (novembra 1987) prav temu vprašanju in s tem zbudila veliko pozornost javnosti.

Po podatkih zvezne ustanove za delo brezposelnih (Bundesanstalt für Arbeit von Arbeitslosen, september 1984) je bilo med prijavljenimi brezposelnimi, ki jih je bilo 2,1 miliona, 35 odstotkov takih, ki so v svojem gospodinjstvu imeli otroke. To pomeni v absolutnih številkah 1 296 026 otrok. Od teh je bila tretjina mlajših od šest let, tretjina starih od šest do 15 let in tretjina 15 let in več. Nekaj manj kot sedem odstotkov (6,7 %) vseh otrok v Zvezni republiki Nemčiji je tedaj imelo vsaj enega starša brezposelnega. Vendar so ti podatki nekoliko podcenjeni, ker statistika ne registrira vseh brezposlenih, tako da so to spodnje meje resničnih števil.

Predvsem dolgotrajno brezposelni in prejemniki pomoči za brezposelne imajo nadpovprečno veliko otrok. Pri poročenih brezposelnih moških je očitna zveza med trajanjem brezposelnosti in številom otrok: čim dalj so brezposelni, tem več otrok imajo. Kaže pa, da je materialna socialna varnost najslabša prav pri dolgotrajno brezposelnih z veliko otroki.

Med brezposelnimi je treba razlikovati naslednje kategorije:

- Samske brezposelne ženske - med njimi so pogoste samohranilke z otroki, mlajšimi od 14 let - imajo najnižji dohodek.

- Le nekoliko višji je dohodek brezposelnih moških z nizko kvalifikacijo (priučeni delavci).

- Pri moških in ženskah, ki so brezposelni dalj kot eno leto, je dohodek gospodinjstva za 720 DEM nižji od dohodka, ki so ga imeli, preden so zgubili delo. Ti imajo tudi največ otrok.

- Od vseh dolgotrajno brezposelnih moških ima le še 7 odstotkov nadomestilo za brezposelnost (Arbeitslosengeld),

60 odstotkov jih ima pomoč za brezposelnost (Arbeitslosenhilfe), 13 odstotkov jih ima socialno pomoč, 20 odstotkov pa ne prejema nobene pomoči. Brezposelnost torej v prvi vrsti močno prizadene tiste brezposelne in njihove družine, ki so bile že pred brezposelnostjo socialno ogrožene.

Kakšne so posledice brezposelnosti za družine? Po neki anketi so tri četrtine vprašanih izjavile, da so morali omejiti izdatke, polovica je odgovorila, da so morali odložiti načrtovana vlaganja, nekaj manj kot polovica, da so začeli posegati v prihranke.

Dolgotrajna brezposelnost prizadene predvsem tiste kategorije prebivalstva, ki so bile že pred brezposelnostjo na spodnjem robu dohodkovne lestvice. Prav pri teh kategorijah pa že malenkostno zmanjšanje dohodka lahko povzroči težke posledice za preživetje. Ne gre več le za omejevanje pri potrošniških in luksuznih dobrinah, ampak je ogrožen obstoj. Vedno več brezposelnih prejema socialno pomoč za golo preživetje. Tako živi danes okoli 25 do 50 odstotkov vseh gospodinjstev brezposelnih blizu eksistenčnega minimuma. Pri zakonskih parih z otroki je ta delež še bolj neugoden.

Tako stanje bi prav ustrezno označili kot "novo revščino". Reven je tisti, ki mora shajati s sredstvi, ki so ravno na eksistenčnem minimumu ali pod njim. Eksistenčni minimum, kot je zakonsko opredeljen (pri nas: minimum socialne varnosti) bi lahko imenovali tudi "meja revščine". To torej ni meja med revnimi in bogatimi, ampak meja med revnimi in bolj revnimi. Reven pa je tudi tisti, ki ima manj življenjskih možnosti, slabšo kvaliteto življenja, manj samospoštovanja, kot je po sodbi družbe normalno. Zato ni revščina samo vprašanje gmotnega pomanjkanja in socialne odvisnosti, ampak temeljni problem ekonomske in družbene neenakosti. Prav zato so posebej prizadete razvojne možnosti otrok.

Kakšne so posledice brezposelnosti za otroke? Ekonomska prikrajšanost, ki je posledica brezposelnosti, visoko korelira s trajanjem brezposelnosti in s socialnim položajem prizadetih. Praviloma je njena posledica poglobljajoče se psihosocialno obubožanje. Kazalci ekonomske prikrajšanosti so: uporaba prihrankov, zadolževanje, veliko omejevanje potrošnje, omejevanje osnovnih življenjskih dobrin (hrana, stanovanje, obleka ipd.). Dejstvo, da se je v Zvezni republiki Nemčiji zelo povečalo število dolgotrajno brezposelnih (od 38 % v letu 1983 na 46 % v letu 1987), zasluži vso pozornost socialne politike.

Brezposelnost, posebno še dogotrajna, povzroči obsežne spremembe življenjskih razmer prizadetih družin. Zaradi zmanjšane dohodka se mora družina omejevati na vseh bistvenih področjih življenja: pri hrani, obleki, kvaliteti stanovanja, zdravstvenem varstvu, prostem času, počitku, izobraževanju. Posledica brezposelnosti je razgraditev

osebne in socialne identitete, ne le brezposelnega samega, ampak tudi družinskih članov. Vse to pa vodi v socialno izolacijo in stigmatizacijo družin brezposelnih.

Telesno in duševno zdravje otrok, njihovo celovito doživljanje življenja, motivacija, življenjska perspektiva, socialna integracija v vrstniških skupinah, izobraževalnih ustanovah in v družbi nasploh so na kompleksen način odvisni od zanesljivosti in kvalitete vzgoje in vzreje, ki jo lahko nudijo starši; od emocionalnih, kognitivnih, moralnih in socialnih spodbud v družini do gmotnih in prostorskih pogojev.

Ker se starši čutijo nemočne in ne morejo več obvladovati naraščajoče stiske, popuščajo družinske norme, red v družini, nič več ne načrtujejo vsakdanjega življenja. Tudi otroci doživljajo to kot nemoč, vse skupaj pa jim onemogoča, da bi oblikovali ustrezno identiteto, ker v svoji družini nimajo pravih vzorov. V teh družinah je vse več identitetnih kriz staršev in otrok, družine se v vse večjem številu izolirajo, občutek lastne vrednosti družinskih članov je vse šibkejši in vse bolj ogrožen, vse več je konfliktov, družina pa je vse manj funkcionalno sredstvo za zadovoljevanje življenjskih potreb njenih članov.

Posebna težava je v tem, da skušajo prizadeti skrivati svojo brezposelnost, s tem pa tudi otežujejo pomoč. To velja tudi za otroke. Učitelji niso vedeli za otroke, katerih starši so brezposelni in so se šele potem, ko so bili opozorjeni, da je v razredu gotovo kak tak otrok, spomnili dogodkov, ko se je otrok izgovoril, da na primer ne more na izlet, ker ima nujne družinske obveznosti. Po podrobnem pregledu pa se je izkazalo, da je v vsakem razredu nekaj takih otrok. Šolski izleti in potovanja so za te otroke poseben problem, saj niso poceni. Zato se jih navadno ne udeležijo. Eden od funkcionarjev Zveze za varstvo otrok (Kinderschutzbund) meni, da bi moral razred solidarnostno omogočiti tem otrokom udeležbo na izletu ali pa se izletu odpovedati.

Otroci brezposlenih staršev se morajo močno omejevati pri nakupu učnih pripomočkov. Otroci sami nočejo v šolo z neprimerno obleko; v šoli so vse bolj potisnjeni ob rob. Marsikateri starši ne morejo več plačevati vrtca, pa ostane otrok brez varstva. To pa pomeni, da se tem otrokom jemlje edina zatočišča pred družinsko bedo in se jih potiska nazaj v deprivirano in deprimirano družino s skrajno zoženimi možnostmi in pogoji za zdrav psihosocialni razvoj otrok.

Najpreretseljivejše je, kadar se mora družina izseliti iz stanovanja, bodisi v skromnejše ali pa v zatočišče za brezdomce. Veča se število primerov otroškega dela. Večje je število primerov šolske neuspešnosti. Toda šola se doganje v družini ne zanima, otroci pa o tem tudi ne govorijo, ker jih je sram.

Nakazane posledice brezposlenosti za otroke naj bi senzibilizirale za ta vprašanja vse tiste, ki imajo posredno ali neposredno opraviti z otroki. Brezposlenost namreč nima samo neposrednih posledic za otroke, ampak tudi posledice za ustanove, ki se ukvarjajo z otroki: šole, vrtce, svetovalnice, prostočasne organizacije in druge.

Blaž Mesec

192	Personal Experiences
	BOOKS REVIEWED
193	BOOKS REVIEWED
194	BOOKS REVIEWED
195	BOOKS REVIEWED
196	BOOKS REVIEWED
197	BOOKS REVIEWED
198	BOOKS REVIEWED
199	BOOKS REVIEWED
200	BOOKS REVIEWED
201	BOOKS REVIEWED
202	BOOKS REVIEWED
203	BOOKS REVIEWED
204	BOOKS REVIEWED
205	BOOKS REVIEWED
206	BOOKS REVIEWED
207	BOOKS REVIEWED
208	BOOKS REVIEWED
209	BOOKS REVIEWED
210	BOOKS REVIEWED
211	BOOKS REVIEWED
212	BOOKS REVIEWED
213	BOOKS REVIEWED
214	BOOKS REVIEWED
215	BOOKS REVIEWED
216	BOOKS REVIEWED
217	BOOKS REVIEWED
218	BOOKS REVIEWED
219	BOOKS REVIEWED
220	BOOKS REVIEWED
221	BOOKS REVIEWED
222	BOOKS REVIEWED
223	BOOKS REVIEWED
224	BOOKS REVIEWED
225	BOOKS REVIEWED
226	BOOKS REVIEWED
227	BOOKS REVIEWED
228	BOOKS REVIEWED
229	BOOKS REVIEWED
230	BOOKS REVIEWED
231	BOOKS REVIEWED
232	BOOKS REVIEWED
233	BOOKS REVIEWED
234	BOOKS REVIEWED
235	BOOKS REVIEWED
236	BOOKS REVIEWED
237	BOOKS REVIEWED
238	BOOKS REVIEWED
239	BOOKS REVIEWED
240	BOOKS REVIEWED
241	BOOKS REVIEWED
242	BOOKS REVIEWED
243	BOOKS REVIEWED
244	BOOKS REVIEWED
245	BOOKS REVIEWED
246	BOOKS REVIEWED
247	BOOKS REVIEWED
248	BOOKS REVIEWED
249	BOOKS REVIEWED
250	BOOKS REVIEWED
251	BOOKS REVIEWED
252	BOOKS REVIEWED
253	BOOKS REVIEWED